

Marockansk polis slog ut Sultanas öga

Artikel ur Västsahara 2012:2
Även publicerad i globalarkivet.se
cc-licens - se creativecommons.se

– Jag är inte rädd, säger Sultana och tittar lugnt på oss med sina stora, vackra, mörka ögon. Hon har just varit i Norge i en månad för att berätta om sitt liv som människorättsaktivist i den ockuperade delen av Västsahara. Nu är hon på snabbvisit i maj i Göteborg och ska vidare till Köpenhamn.

Det är nästan omöjligt att se att det högra ögat är konstgjort. De spanska läkarna har uppenbarligen gjort ett mycket bra jobb.

I maj 2007 slog marockansk polis ut hennes ena öga. Det var en del av en våldsam misshandel mot den då 27-åriga västsahariska studentskan i Marrakesh. Sultana och ett stort antal andra västsahariska studenter krävde självbestämmande för västsaharierna och informerade på universitetet.

Hundratals poliser omringade universitetet. Trettio studenter greps och Sultana var en av dem. En polis kände igen henne som människorättsaktivist från den så kallade intifadan 2005, då västsaharier vågade sig ut på gatorna för att protestera mot att den utlovade folkomröstningen inte hade blivit av.

Hon hade ögat i sin hand. Nu följde timmar och dagar av extremt våld och övergrepp i turisternas paradiset Marrakesh.

– De slog oss överallt med batongerna, över hela kroppen och på huvudet. Och mig slog de rakt i ögat. Det gjorde fruktansvärt ont. Jag satte händerna framför ansiktet och lutade mig fram. Då föll hela ögat ut i min hand, berättar Sultana om den där majkvällen för fem år sedan.

– Poliserna skrattade och bråkade om vem det var som hade slagit ut mitt öga: ”Det var jag som gjorde det.” ”Nej, det var inte du, det var jag som gjorde det”, sa någon annan.

– Det blödde så mycket och jag bad om hjälp. Det stod ambulanser utanför universitetet. Poliserna placerade mig i en. Jag andades ut, nu skulle jag till ett sjukhus. Men ambulansen var inte full av sjukvårdspersonal utan av civilklädda poliser. De fortsatte att slå mig, att håna och förödmjuka mig. Vi kom till ett sjukhus men där fick jag ingen vård, bara ett bandage över ögonhålan. Ett polisbefäl tog mitt huvud och bankade det i ett tvättställ. ”Nu vet vi vart vi ska ta henne”, sa en av poliserna, ”vi tar henne till kvinnornas specialavdelning, vi vet vad hon behöver”, sa han och hänskrattade.

– De körde mig till polisstationen vid det berömda torget Djemaa El Fna i den täckta bilen. När jag hörde alla glada skratt från turister och kände dofterna från mat och grönsaker, började jag gråta.

– De släpade in mig på polisstationen i häret, jag var så misshandlad, trött och förbi och det störtblödde från ögonhålan, men ett polisbefäl sa: ”Du kan dricka ditt eget blod”.

Alla studenter förnedrades och misshandlades. Männerna hängdes upp nakna i handfångslen.

Tvingades skriva under. Till slut körde de Sultana till ett sjukhus, men där var det smutsigt, fullt med insekter och dåligt på alla sätt. Hon hade fortfarande inte fått någon behandling och det hade gått flera timmar.

– Jag fördes in i ett rum och där sparkade ett av befälmen mig i huvudet. De kom med en massa dokument och tvingade mig att skriva under genom att trycka mitt finger mot dokumenten.

”Poliserna skrattade och bråkade om vem det var som hade slagit ut mitt öga: Det var jag som gjorde det.”

– Så satte de mig i ett annat rum fortfarande utan behandling. Det gick flera dagar innan jag hade fått någon behandling. Då kom det en läkare och sydde ihop huden vid ögonhålan.

– Dessförinnan hade jag försökt att få kontakt med min familj och vänner men ingen ville låta mig ringa. Jag bad en kvinna på samma rum. Hon skrev ner numret i sin hand men polisen upptäckte det och började genast misshandla henne. Sedan vågade ingen hjälpa mig. Till slut var det en polis, vars flickvän var marockansk student och som hade sett och berättat om mig och vad som hänt, som hjälpte mig med en telefon. Jag kunde ringa en vän och berätta var jag var. Alla, min familj och mina vänner, hade trott att jag var död.

– Nu kom mina vänner till sjukhuset. Brahim Dahane, människorättsorganisationen ASVDH:s ordförande, kom och krävde att jag skulle få adekvat vård och att jag skul-

le släppas.

– Jag fördes till en polisstation och något som skulle föreställa en rättegång. Där anklagades jag för att spionera för Polisario och för att vara beväpnad.

Sultana skrattar när hon berättar.

– De gör alltid så. De bara hittar på olika saker.

– Jag hade en försvarsadvokat men jag dömdes till åtta månaders fängelse.

Advokaten lyckades få straffet sänkt till tre månaders fängelse. Då hade Sultanas öde börjat sprida sig. Sultana var för sjuk för att vara i fängelse och överfördes i stället till ett sjukhus i Casablanca som var bättre än ”insektstället”.

Ständigt förföljd. Sultana lyckades efter tre månaderna ta sig ut ur Marocko och fick under två år behandling i Spanien. Där fick hon ett nytt öga och behandling för sina andra skador. För huvudskadorna, efter alla slag och sparkar, får hon fortfarande behandling då och då i Spanien, där hon har uppehållstillstånd.

2009 återvände hon till den ockuperade delen av Västsahara. Hon klev ur flygplanet och i sina händer hade hon Västsaharas flagga. För den marockanska ockupationsmakten var detta en provokation. För den fredsbevarande FN-styrkan på plats, som sedan 1991 har i uppdrag att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet, borde det vara en självklar rättighet. Men FN-styrkan i Västsahara saknar mandat att försvara mänskliga rättigheter. Det har Frankrike med sitt veto satt P för i FN:s säkerhetsråd. FN-styrkan är alltså i princip en lam anka som ser på medan västsaharisk civilbefolkning förödmjukas, misshandlas och även dödas.

Sultana angreps av polis på grund av flaggan men med på flyget fanns också en grupp fransmän som såg vad som hände.

– Jag vet inte hur många gånger jag har misshandlats, säger Sultana och skrattar. Jag är ständigt övervakad och förföljd.

Hon verkar fullständigt orädd.

”Jag ska slå ut ditt andra öga också.” Inget sjukhus i den ockuperade delen av Västsahara tog emot henne för fortsatt behandling. – Jag fick använda mig av traditionell medicin i stället, berättar Sultana.

Sultana Khaya på snabbbesök i Göteborg i maj 2012. Bild: Lena Thunberg

I november 2011 försökte ett polisbefäl slå ut Sultanas andra öga också.

En gång när hon var på väg till Spanien för medicinsk efterbehandling, framtogs hon alla sina dokument, pass och id-handlingar. Detsamma hände med andra kända västsahariska människorättsaktivister, Aminatou Haidar, Mohamed Daddach med flera som var på väg till Europa för behandling eller

för att vittna och berätta om vad de hade varit med om. Först sex månader senare fick hon tillbaka sina dokument.

I oktober 2011, ett år efter att marockansk polis och militär hade stormat och bränt ned det fredliga protestlägret Gdeim Izik utanför Västsaharas ockuperade huvudstad El

Aaiún, samlades västsaharier i en manifestation. Sultana var också där. Ett högre polisbefäl tog då fram en batong med spik och sa: – Jag ska slå ut ditt andra öga också.

Han misslyckades denna gång. Batongen med spiken träffade inte Sultanas öga utan i stället kindbenet. Hon har 8 månader senare ett ärr kvar efter slaget.

Vi protesterar fredligt. Nu reser Sultana runt i Europa och berättar om situationen i den ockuperade delen av Västsahara. Hur vågar hon?

– Vi har inget val, menar hon. Vi måste fortsätta så att ockupationen upphör. Vi protesterar fredligt för självständighet som vi har rätt till.

Sultana berättar om hur hon redan som barn hörde föräldrarna i hemlighet prata om ockupationen.

– Vi såg ju också att vi barn inte hade samma kläder och inte samma dialekt som de marockanska bosätternas barn. Vi behandlades också annorlunda och sämre av lärarna i skolan. Därför blev de marockanska barnen rädda för oss. De ville inte bli behandlade som vi. De var egentligen rädda för myndigheterna. Precis som de marockanska bosättare, som uppvigglades av polisen att jaga västsaharier efter Gdeim Izik, vågade de inte protestera. De hade inget val.

Sultana har stort stöd av sin familj. De är naturligtvis oroliga för henne. 2005, när hon första gången misshandlades av polisen, tvingade familjen henne att gömma sig. Och 2010 när Gdeim Iziklägret upprättades förbjöd de henne att delta.

Till flyktinglägren. Vid Polisarios trettonde kongress i december 2011 reste en hel delegation på 50 västsaharier från ockuperat område till Tifariti på befriat område via Alger och flyktinglägren. Det var en sådan resa som resulterade i att Brahim Dahane och sex andra människorättsaktivister två år tidigare greps av marockansk polis när de återvände till Casablanca. De anklagades för högförräderi, kastades i fängelse och hotades med dödsstraff. Ett och ett halvt år senare släpptes de villkorligt efter några skandalartade försök till rättegångar.

– Marockansk polis kan ju inte gripa 50 personer, säger Sultana, som berättar om den fantastiska känslan att få se den västsahariska flaggan vaja över tält, hus och institutioner.

– Jag upplevde självständigheten och grät mycket, också glädjetårar. Det gav mig kraft och energi. Där fick jag också träffa min moster som jag aldrig hade sett och träffa släktingar som jag bara hade hört namnet på.

– Det var mycket tårar och avskedet var svårt. Men om man har ett mål att kämpa för så ger det kraft.

Text: Lena Thunberg